

# GAZETA

# ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Anul XVIII  
Nr. 842  
Vineri 18 martie  
1966  
4 pag. 25 bani

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ



## Didactica — domeniu de creație

Didactica (cunoașterea procesului de învățămînt, principiile și metodele de optimizare a lui, organizarea muncii de realizare a „modelelor” propuse în general și pentru fiecare obiect de studiu) suscită azi discuții aprinse. Una din cauze — cea mai importantă în fond — stă în faptul că bogăția de informații cu care solicităm azi creierul elevului amenință să-i blocheze acestuia puțințele de păstrare și prelucrare, sau să ducă la un decalaj tot mai mare între progresul științei și tehnicii și pregătirea în masă a omului la nivelul acestora.

Unde ne aflăm și încotro ne îndreptăm? Didactica de azi reprezintă, într-un fel, realizarea optimă a unei evoluții a didacticii, începută în Renaștere. Școala și pedagogia trecutului, cu ajutorul cuceririlor din domeniul psihologiei, au îmbogățit și precizat metode pe care pedagogia socialistă le-a preluat în ceea ce aveau mai bun, le-au adaptat și le-au constituit într-un sistem propriu. De un mare ajutor aici au fost progresele din ultimele decenii ale psihologiei. Ele ne-au ajutat să deosebim metodele de cercetare de cele de învățare, să desăvîșim victoria metodelor intuitive și mijloacelor audio-vizuale împotriva scolasticității limbinate de verbalism gol, să fundamentăm științific chiar și metodele de comunicare verbală a cunoștințelor, prin înțelegerea proceselor gnoseologice ce se petrec la nivelul celui de-al doilea sistem de semnalizare (cuvîntul), la nivel și cu aparat de raționament matematic.

Sintem acum pe o culme, dar și într-un impas. Un mare impas. Voluntățile de cunoaștere cerute omului modern, în producție și în viața socială, este imens și metodele cunoscute și practicate nu-i mai pot face față. Ne dăm tot mai mult seama că, mergînd mai departe pe linia perfecționării metodelor clasice, vom obține cel mult interpretări teoretice noi și interesante, dar nu metode noi. Sau prea puțin acest lucru.

Cum vom putea ieși din impas? Cum am putea să sărim, ca să zicem așa, hopul? Pentru ca să sari un hop — orice sportiv ne-o va spune — e nevoie să te sprijini bine pe locul de pe care sari. Nu este nici-

decum cazul să întorcem spatele didacticii clasice. Ar fi pericolos. Trebuie să păstrăm din ea ceea ce conține ca esențial valabil.

Să ne referim, de pildă, la capitolul „metode”, unul din capitolele ce se cer revoluționate azi, în didactica, mai insistenț. În fond, avem două categorii de metode de învățămînt: metode de informare (la nivelul primului și celui de-al doilea sistem de semnalizare) și metode formative (exercițiul, controlul, lucrările practice).

Acestea vor rămîne, desigur, în viitor. Perfecționate însă și cu alte mijloace. Alături de ele, nevoia și practica didactică ne vor aduce — și ne-au adus în parte — altele noi. E vorba de o adevărată încercare de răsturnare care se petrece azi în didactica, pe care o înfălinim pomnită des în presa de specialitate sub denumirea mai ales de modernizare a metodelor de învățămînt. Este o încercare de transformare din temele, care și ea este determinată deopotrivă de cauze sociale, ca și de noua revoluție industrială.

În ce constă esența modernizării metodelor de învățămînt și care sînt perspectivele ei de viitor? Unele elemente de modernizare a metodelor de învățămînt, oricît ar părea de noi (și sînt, ca tehnica), oricît ar părea, de asemenea, de spectaculoase, nu fac decît să perfecționeze metodele clasice. Ne gîndim, de pildă, la toate mijloacele audio-vizuale pe care tehnica modernă ni le pune la dispoziție: radio, discuri, magnetofon, diafilme, filme, televiziune. Folosirea unora dintre ele (filmul și televiziunea, de pildă), fac și obiectul unor controverse, adesea foarte aprinse. Nou aici este aparatul tehnic superior, noi sînt și unele procedee legate de folosirea acestuia, dar nu metoda însăși. Ceea ce putem spune despre toate acestea este faptul că ele trebuie înțelese și folosite adecvat, nu combătute, cum se face uneori. Se vorbește uneori de un fel de concurență nelocală pe care ar face-o școlii cinematograful și televiziunea. Despre colaborarea lor (cel mult de o colaborare competitivă) ar trebui să vorbim mai degrabă. Mijloacele moderne audio-vizuale au o forță de solicitare a atenției cum n-au avut-o cele din

trecut. Ar fi o imensă greșeală să ignorăm acest fapt.

În plus, prezentarea fenomenelor în dezvoltarea lor (la caracterul lor dinamic, dialectic am putea spune) ele singure o pot realiza în mod satisfăcător. În toate domeniile, la toate obiectele de învățămînt. Mijloacele moderne audio-vizuale ne ajută să cunoaștem cu adevărat lumea, materia în mișcare sub diferitele ei forme, să pătrundem în intimitatea proceselor, în desfășurarea istorică, dialectică — să precizăm și să adîncim. Rîul despre care se vorbește — aștia cîi este — nu provine din natura acestor mijloace, ci din lipsa unor metode de folosire a lor. În această direcție trebuie să acționăm. Și cît mai grabnic.

Elementul de modernizare cu adevărat revoluționar pentru didactica viitorului nu-l constituie însă, după părerea aproape unanimă, tehnica nouă audio-vizuală, ci folosirea ciberneticii în educație și învățămînt — instruirea și autoinstruirea programată. Inseși mijloacele audio-vizuale ar deveni un element de evoluționare în măsura în care se încegărează funcțional acesteia. Ele sînt mijloace, pe cîtă vreme elementul cibernetic devine principiu, ridicînd procedeele psihopedagogice la nivel de logică matematică, dînd metodicilor și didacților în general același nivel.

Elementul revoluționar adus de cibernetică este, în general, cunoscut azi. Pînă nu de mult știința s-a străduit să explice sistemele materiale dotate cu viață, după modelul sistemelor realizate de om, potrivit legilor mecanicii. Materialismul dialectic a arătat falsitatea unei atari concepții, dar tehnica și știința n-au putut pune decît parțial în practică noua metodologie. Cibernetica răstoarnă practica veche. Ea imaginează și realizează mașini după chipul și asemănarea ființelor vii. Cu automatizare sau autoreglare, ca și în viață. Ceva mai mult: selectînd și simplificînd sistemele realizate (modelele), ea realizează un ritm și o precizie care nu se găsesc în viață. Dar care tot pentru viață sînt. Sînt doar produsele și prelungirea ei.

Instruirea și autoinstruirea programată se grăbesc să preia, pentru formarea omului, principiile noi științifice: prilej pentru noi studii de

Prof. univ. doctor dozent  
STANCIU STOIAN  
membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

(Continuarea în pag. 4-a)

## În întîmpinarea Congresului U. T. C.

Între 23—26 martie se vor desfășura lucrările celui de-al IV-lea Congres al Uniunii Tineretului Comunist. Uteciștii, întregul tineret al patriei noastre întîmpină acest însemnat eveniment din viața organizației sale revoluționare cu noi succese în producție, la învățatură, în munca de ridicare a nivelului său politic, cultural și științific.

Pentru uteciștii din rîndurile elevilor, întîmpinarea Congresului este un minunat prilej de a participa intens la diferite acțiuni educative. Un mare număr de elevi ai școlilor generale și profesionale din Capitală, de pildă, au participat la simpozionul cu tema „Tehnica modernă — profesioni complexi”, organizat de Comitetul orășnesc U.T.C. București. Uteciștii din școlile Capitalei vizitează de asemenea Muzeul de istorie a partidului, marile întreprinderi, vizionează spectacole meșteșugărești, contribuie la educarea lor patriotică.

Bogate acțiuni culturale-educative au loc în regiunea Iași. Sute de elevi de la școlile generale nr. 10, nr. 11 nr. 14 și de la liceele nr. 1, nr. 8 și nr. 9 din Iași au vizitat muzeul din cadrul Palatului Culturii, în timp ce uteciștii de la Grupul școlar tehnico-profesional din localitate au participat la un concurs cu tema „Cel mai bun instalator” și la o amplă discuție pe tema „Trăsăturile morale ale tinerilor din societatea noastră”.

Elevii din orașul Vaslui au prezentat spectacolul „Slavă tineretului nostru ferice”, la care au participat peste 700 de spectatori, iar elevii din satele raionului Vaslui au ascultat conferința „Comportarea tinerilor în societatea socialistă”.

La rîndul lor, uteciștii din orașele și satele regiunii Mureș-Autonomă Maghiară iau parte la întîlniri cu activiști de partid, cu oameni de știință și cultură, la simpozion și manifestări culturale-sportive. Sute de elevi din raionul Luduș, bunăoară, au participat la o întîlnire cu tov. Al. Szekeres, secretar al Comitetului regional Mureș-Autonomă Maghiară al P.C.R., care

a ținut în fața lor o expunere pe tema: „Tineretul, participant activ la construirea socialismului”. De asemenea, elevii din Miercurea Ciuc au ascultat o expunere a tov. Iosif Walter, prim-secretar al Comitetului regional Mureș-Autonomă Maghiară al U.T.C., care le-a vorbit despre „Rolul tineretului în societate”.

Împreună cu toți uteciștii din producție, din instituțiile de cercetări etc., tinerii învățători și profesori întîmpină Congresul U.T.C. mobilizîndu-și forțele pentru obținerea unor noi succese. Alături de întregul corp didactic, ei aduc o contribuție însemnată în munca de instruire și educare comunistă a elevilor.

În aceste zile de vacanță, uteciștii din rîndurile cadrelor didactice îi antrenează pe pionierii și elevii la diferite activități educative. Ei vizitează cu elevii întreprinderi și sanctorii, muzee, expoziții, organizează excursii, montaje muzical-literare, simpozion. Numeroși învățători și profesori din toate regiunile țării folosesc această vacanță, care coincide cu zilele premergătoare congresului, pentru a vizita cu elevii lor muzeul Doftana, pentru a-i ajuta să cunoască noile obiective economice și sociale din raionul în care locuiesc, din regiune, marile înfăptuiri dobîndite de harnicul nostru popor, sub conducerea partidului.

În adunări ale activului U.T.C. se dezbate, în aceste zile, proiectul de statut publicat în presă. Uteciștii din rîndurile elevilor și cadrelor didactice participă la aceste adunări, își spun cuvîntul, vin cu interesante propuneri.

Peste cîteva zile, de la tribuna congresului, alături de ceilalți delegați ai uteciștilor, elevii și tinerii învățători și profesori își vor exprima hotărîrea, de a munci cu întregul lor elan, cu întreaga lor capacitate, pentru ca, alături de întregul popor, să contribuie din plin la îndeplinirea mărețelor sarcini trasate de partid, la înflorirea României socialiste.

## PLENARA C. C. S.

În ziua de 14 martie a.c. a avut loc plenara Consiliului Central al Sindicatelor, la care au participat membrii și membrii supleanți ai Consiliului Central al Sindicatelor, membri ai Comisiei Centrale de Cenzori, președinții consiliilor regionale ale sindicatelor, șefii și adjuncții șefilor de secții și alți activiști ai C.C.S., redactorii șefi ai publicațiilor sindicale, reprezentanți ai presei centrale.

La primul punct al ordinii de zi, plenara a ascultat informările Președintelui C.C.S. asupra desfășurării alegerilor sindicale și de delegați la cel de-al V-lea Congres al sindicatelor, precum și concluziile privind rezultatele obținute în întrecerea socialistă pe anul 1965 și angajamentele luate pe anul 1966, cu primă etapă la 8 Mai, în cinstea celei de-a 45-a aniversări a creării Partidului Comunist Român.

La punctul al doilea al ordinii de zi, plenara a hotărît convocarea, la data de 16 mai 1966, a celui de-al V-lea Congres al Sindicatelor din Republica Socialistă România, cu următoarea ordine de zi:

1. Raportul de activitate al Consiliului Central al Sindicatelor pe perioada care a trecut de la Congresul al IV-lea al sindicatelor și sarcinile ce revin sindicatelor din Republica Socialistă România din hotărîrile celui de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, raportor tovarășul Constantin Drăgan, președintele C.C.S.

2. Raportul Comisiei Centrale de Cenzori a Consiliului Central al Sindicatelor, raportor tovarășul Anton Emilian, președintele comisiei.

3. Raportul asupra modificărilor la Statutul sindicatelor, raportor tovarășul Ion Cotot, secretar al C.C.S.

4. Alegerea Consiliului Central al Sindicatelor și a Comisiei Centrale de Cenzori.

## MODERNIZAREA PREDĂRII GEOGRAFIEI

În prezent au loc discuții largi cu privire la modernizarea predării, la înnoirea conținutului unor discipline, a metodelor de transmitere a cunoștințelor, astfel încît pregătirea absolvenților liceului să corespundă cît mai deplin cerințelor dezvoltării societății socialiste, ale progresului științei și tehnicii. Pornind de la aceste cerințe, se impune să luăm o serie de măsuri și pentru îmbunătățirea predării geografiei — obiect care contribuie mult la formarea culturii generale a tineretului.

Mă voi opri în primul rînd la geografia patriei, deși, cum este și firesc, aceasta formează obiectul studiului în ultima clasă de liceu. Am putut constata, la concursurile de admitere în facultăți, că pe lîngă candidații care cunosc în adîncime geografia republicii noastre socialiste, sînt și alții care, deși stăpîni pe o serie de cunoștințe în acest domeniu, nu le pot corela. Se remarcă în special, la acești candidați, faptul că nu pot face legături între prezentarea economiei țării și specificul geografic al acesteia. Cred foarte necesar ca în ultima clasă să se stăruie mai mult asupra prezentării problemelor de geografie economică, în așa fel încît elevii să înțeleagă faptele geografice care au condiționat amplasarea obiectivelor industriale, dezvoltarea în anumite regiuni a anumitor ramuri ale agriculturii etc.

Apoi, consider că studiul geografiei Republicii Socialiste România trebuie corelat cu studiul istoriei și literaturii patriei, avînd în vedere faptul că poporul român s-a

dezvoltat și a creat pe teritoriul care formează hărta actuală a României. Văd și multiple alte legături între geografie și diferite discipline predate în școală. Cînd se predau formele de relief ale Republicii Socialiste România este bine să se facă apel la elementele geografice. De pildă, zăcămintele de petrol din zona subcarpatică trebuie prezentate în funcție de condițiile geologice în care s-au format. Lecțiile de geografie trebuie să cuprindă de asemenea și o serie de noțiuni de biogeografie, prin care să li se facă cunoscute elevilor flora și fauna unei regiuni în funcție de condițiile geografice și climatologice. Legături cu chimia se pot face cînd se vorbește despre bogățiile naturale ale subsolului, a căror valoare economică este determinată de calitățile lor chimice.

Am pornit de la ultima clasă întrucît consider că studierea geografiei Republicii Socialiste România, în această clasă este deosebit de importantă. În continuare, pentru a mă referi la justa echilibrare a repartiției cunoștințelor de geografie pe clase, aș vrea să spun că în predarea acestor cunoștințe nu trebuie să existe pauze. În ceea ce privește programa claselor a IX-a și a X-a sînt de părere ca într-un an să se predea geografia țărilor socialiste și apoi a țărilor capitaliste. Sînt pentru o astfel de împărțire pentru a ușura prezentarea problemelor de economie și demografie pe sisteme.

Mi se pare foarte necesar să se asigure un număr suficient de ore pentru studierea geografiei conti-

nentelor. Cred că toate continentele trebuie să fie predate în aceeași măsură, fără a se lăsa lacune în cunoașterea unora sau altora, fără a se considera anumite noțiuni mai puțin importante decît altele. Dacă viitorii specialiști vor avea posibilitatea să cunoască în universitate, într-un mod mai aprofundat, geografia continentelor, absolvenții de liceu care nu se specializează în geografie va rămîne cu ceea ce a învățat aici. Or, datorită disproporției existente între timpul acordat în școlii acestor probleme și timpul afectat cunoștințelor de geografie fizică generală, există primejdia ca ei să cunoască prea puțin din domeniul geografiei continentelor. Omul cult al ziilor noastre nu poate fi lipsit însă de cunoștințele de geografie a continentelor, de o cunoaștere la zi a dinamicii cu care se schimbă astăzi hărta politică a lumii, a problemelor de geografie economică generală și regională.

Se ridică în prezent o serie de probleme și în legătură cu modalitățile de predare a geografiei. În rîndurile cadrelor didactice se manifestă două tendințe cu privire la predarea geografiei. Unii cer elevilor mai ales să memoreze un număr mare de denumiri ale unor locuri geografice, cifre privind suprafețe și altitudini, longitudini și latitudini etc., în timp ce alții se orientează spre predarea dinamicii a geografiei, începînd cu călătoriile

Prof. univ. CONSTANTIN HERBST

(Continuare în pag. 4-a)



Elevii unei școli de muzică înainte de a intra în sala de concert? Nu, elevii unei obișnuite școli generale — Școala nr. 56 din Capitală. Alături de formarea orizontului de cultură generală, școala le dă posibilitatea de a-și cultiva talentul artistic.

# Analiza muncii trimestriale a elevilor

○ preocupare de actualitate

Fiecare diriginte organizează în cadrul orelor de dirigință în pragul unei noi etape de activitate, o analiză a muncii, a rezultatelor pe care clasa respectivă, fiecare elev în parte le-au obținut la învățătură.

Pentru că acum în școli s-a încheiat o etapă de muncă — trimestrul II — și în curând va începe o nouă etapă — trimestrul al III-lea — ne-am adresat unor diriginți solicitându-i să-și împărtășească experiența lor în organizarea și desfășurarea orelor de analiză a muncii elevilor.

**Nu o simplă sumă a rezultatelor pozitive și negative, ci precizarea cauzelor care le-au determinat**

„De la început aș vrea să subliniez, ne-a spus diriginta Rodica Botan, de la Liceul nr. 25 din Capitală, că orele de analiză a muncii sunt necesare și deosebit de utile atât pentru diriginți cât și pentru elevi. Modul cum se organizează aceste ore, eficiența lor influențează în mare măsură rezultatele ulterioare la învățătură, bunul mers al tuturor acțiunilor clasei în general.

În mod obișnuit organizez o singură oră de analiză a muncii, și aceasta la început de trimestru. Atunci însă când constat existența unor lacune în pregătirea elevilor, aparitia unor note slabe în catalog, când se apropie tezele sau unele perioade care cer un efort mai susținut organizez o astfel de oră și la mijlocul trimestrului.

Ce reprezintă, de fapt, ora de analiză a muncii?

Pentru mine și, firește, și pentru clasă, ea constituie un bun prilej de trecere în revistă a rezultatelor obținute în trimestrul trecut, de stabilirea a coordonatelor, a jaloanelor muncii pe trimestrul viitor. Desigur, nu mă limitez la a face o simplă sumă a rezultatelor pozitive și negative, ci caut să precizez, împreună cu elevii, cauzele care au determinat o situație sau alta și în funcție de aceste cauze să stabilesc măsurile care pot fi aplicate, să ajute pe fiecare elev să le aplice. Altfel, ora de analiză nu-și atinge scopul.”

## În funcție de specificul clasei și de condițiile concrete

„În ceea ce mă privește, ne-a spus diriginta Gh. Mihăilescu de la Școala generală nr. 4 din Focșani, sint de părere că orele de dirigință

## Sesiune de comunicări

De curând, în localul Liceului nr. 2 din Caracal, au avut loc o sesiune de comunicări științifice ale membrilor filialei locale a Societății de Științe istorice și filologice.

Au fost prezentate, cu acest prilej, comunicări de: „Aspecte din acțiunile protestatelor ale țărănilor românești, desfășurate sub conducerea P.C.R., împotriva regimului război-moșieresc între cele două războaie mondiale” (prof. I. Zamfir — Caracal), „Orașul Caracal în timpul revoluției de la 1848 și al Unirii Principatelor” (prof. emerit

în care se analizează munca elevilor trebuie să se desfășoare diferențiat, ca și de etapele de muncă. Organizez altfel o asemenea oră la clasa a V-a, ai cărei elevi trebuie învățați să-și formeze un stil de muncă, să-și dozeze timpul de studiu, eforturile, altfel la clasa a IX-a, ai cărei elevi sunt în primul an de liceu, și altfel la a XI-a, unde se pun probleme în legătură cu pregătirea examenului de maturitate, cu alegerea profesiei etc.

De asemenea, orele de analiză pe care le organizez cu elevii mei au un conținut diferit și în funcție de etapa în care se desfășoară. Dacă în prima parte a anului școlar când încă nu se precizează suficient situația fiecărui elev, sarcinile erau tratate pentru întreg colectivul, acum, după două trimestre, când s-a putut constata cum evoluează fiecare membru al colectivului, ne oprim mai mult la problemele speciale pe care le ridică munca și comportarea lor.

Fără îndoială însă că la orice clasă ar fi organizate și în orice etapă s-ar desfășura, urmăresc ca orele de analiză a muncii să dezvolte spiritul critic și aut critic al elevilor, să-i ajute să se autoanalizeze în mod obiectiv, să-și învețe a desprinde ei înșiși concluziile necesare, să găsească soluțiile, căile cele mai bune pentru îmbunătățirea situației.”

Din cele relatate de diriginții cu care am stat de vorbă se desprinde concluzia că, în ansamblul orelor de dirigință, orele de analiză a muncii au un loc și un scop bine determinat. Contribuind la educarea elevilor în spiritul unei munci disciplinate, organizate, al unei atitudini sănătoase față de principala lor îndatorire — învățătura — deprinzându-i să-și analizeze cu spirit de răspundere munca și comportarea, aceste ore sînt deosebit de eficiente atunci când sînt organizate cu seriozitate și pricepere, când se înalță din cuprinsul lor formalismul, frazele declarative, angajamentele de circumstanță, când se desfășoară sub forma unei discuții firești între diriginte și elevi, ducînd la măsuri concrete, menite să constituie jaloanele activității viitoare.

Pătru Crăciun — Caracal), „Generalul Gh. Magheru” (prof. Gh. Micu—Tg. Jiu), „Un aspect al aplicării Legii Instrucțiunii de la 1864 în orașul Caracal: pregătirea învățătorilor pentru școlile sătești” (prof. Silvestru Moraru — Caracal), „Gala Galaction — prozator” (prof. Marin Ciobanu — Caracal). Muzeul raional Caracal a organizat, cu prilejul sesiunii, o expoziție cu tema „Momente din istoria orașului Caracal”.

## DIN TRECUTUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI NOSTRU

# ȘCOLARI ȘI DASCĂLI

S-au scris pînă astăzi multe și valoroase pagini despre istoria învățămîntului din țara noastră. Nu ne amintim totuși să fi înțeles încă vreo lucrare în care vechea școală românească să apară înfățișată nu în lumina documentelor și actelor de arhivă, ci așa cum se oglindește ea în creația artistică a timpului, în versurile și însemnările manuscrise ale contemporanilor sau în operele pictorialilor de demult, surprinsă nu în litera hîrtiilor de cancelarie, ci prin măturile mustind de viață ale celor care au ucenicit pe băncile ei sau i-au privit pe școlari, aveau, cum se „pedeșeau”.

Sînt peste șase sute de ani de când un zugrav picta „a fresco”, în cel mai curat stil bizantin, trei școlari români și pe dascălul care-i instruia, pe zidurile Bisericii Sf. Nicolae Domnesc de la Argeș. Ca și preceptorul lor, încărnat și doct, și copiii acestuia nevrîstnici purtau japonele lungi ale timpului, împodobite la poale și gramuză cu galioane de fir. În mîini duceau svitacoce, suluri de pergament și tăblii cu inscripții slavone. Era în veacul desăcele-catului țării. Din păcate, vor trebui să treacă secole pînă să mai putem semnala vreun alt document pictural de o asemenea factură și semnificație. Știința de carte se ținea însă în mare cinste la noi și mulți dintre feudați își trimeteau odraslele dincolo de hotare pentru a se lumina în școli mai înalte. Registrul Universității din Cracovia dintre anii 1405—1503 reține amintirea a numeroși tineri din Transilvania urmînd cursurile vestitei școli polone, a cărei aniversare a fost sărbătorită nu de mult.

Un pios respect pentru școală reflectă, în primele decenii ale veacului al XVIII-lea, inscripția care înconjoară portretul mural al lui Preda Drugănescu de la Biserica din Stoenești-Drugănești (Ilfov), desemnînd în persoana lui un tânăr „care s-au instrăinat din anul 1710 pentru învățătură, călătorînd mai toată partea Ievropel.” Aproape simultan, prin 1724, un „zugrav de subțire” din București pictază și el chipurile a doi școlari, Dumitrache și Gheorghe, printre citorii de la Stavropoleos. Sînt cei dintîi elevi ai Academiei domnești de la Sf. Sava, din cîți se cunosc pînă astăzi. Ei apar zugrăviți în glaf din dreapta al intrării, cu cărțile de studiu în mîină, învesmîntați în lungile lor dulame, peste care îmbracă mantii îmblănite, agrafate la gît.

Dar nu toți tinerii puteau urma o asemenea școală înaltă; cei mai mulți feciori de români intrau ucenici la cite un diac, în vreo mînaștire. „Să se știe de cînd am învățat eu carte la Neamtu, atunci era un diac domnesc și învăța la 7 glasu-ri...” notează pînă anul 1700 unul dintre acești flăcăi moldoveni. Așa va deprinde buchiile

și Stoica, ucenicul dascălului Damaschin, care prin 1728 învăța copiii la școala de slavonice de la Sf. Gheorghe Vechi din București, cum rezultă din lucrurile lui însemnări din acest an).

Nu știu cine să fi pozat miniaturistului ardelean anonim care prin anul 1729 alcătuia albumul cu desene în culori de apă „Trachten Cabinet von Siebenbürgen”, unde, pentru prima oară în iconografia noastră veche, apărea figura unui școlar român din Transilvania („Ein walachischer Student”, cum spune legenda) înfățișat în drum spre școală, cu cartea la subsuoară. Este parocă unul și același cu adolescentul Morison, de mai tîrziu, care, pe la sfîrșitul veacului XVIII frecventa cursurile unei școli din Sighet și prin 1800, așezat în Ungvar, își îndemna pana să-i depene amintirile:

„O iubit condeiul meu  
Scrive ce am pîștit eu  
La școală umblînd  
Și carte învățînd...  
Imblat-am eu la o școală  
Cu cartea sup subsoară  
În Sidet, în oraș  
În Maramureș...”

Sînt multe mărturii de foști școlari de la sfîrșitul secolului XVIII care își povestesc viața, pe margini de cărți, în rînduri ca acestea: „Să se știe de cînd am început a învăța grecește, de la alfa vita, la anul 1798 iunie 5, la dascălul Nicola, și am învățat pînă la 1799, aprilie 2... Și apoi a dat cîuma la noi, în zilele prea luminatului Domn Constantin Ipsilanti voevod și toată vara, pînă la iulie 25 m-am așezat la țară neînvîșînd nimic, fără numai nebunii învățam.

Și am început a învăța iarăși însă nu la Nicola ci la epistatul Gheorghe de la Școala domnească pînă la 1800 Ghelar I... Și apoi am făcut început la Eșop...”  
Pe un asemenea epistat, Gheorghe, de la Școala domnească Sf. Sava din București, sau pe altul ca el, îl înfățișează, față în față cu un elev, prin 1780 și frumosul desen din Ms. 1264 Bibliotecii Academiei Republicii Socialiste România. Dascălul cu ișlic pe cap stă într-un jîl impunător și explică o lecție, agîtînd brațele. În vreme ce discipolul cu capul descoperit, stă așezat alături pe o lavită respectuos, resemnat și atent, cu cartea în mîină...  
Este vremea cînd la școala Sf. Sava din București elevii bursieri începuseră să primească gratuit hrană, cărți și îmbrăcăminte, poate prima uniformă școlară despre care avem știre 5.  
Prea puține din hîrtiile timpului ne vorbesc însă și despre copiii care încercau să se „procopsească” cu puțînă carte prin mînaștiri sau pe la dascălii de la orașe și sate. Iată-l în iulie 1796 pe Gheorghe copitul, trimis lui

Doussault, trecător prin capitală la țară... Este vorba despre școlile care făceau la biserică de la Udriceni, la Sfinții Gheorghe și la Colcea, școlii ce se țineau: „sub albastrul cerului, pe prispa bisericii, unde cînd ploua, copiii se ghemuiau în oada firconicului, jos pe cărămizii sau în clopotniță, citeau și scriau în clopniță și pe brînci...” Este exact imaginea pe care ne-o dă și gravura pe lemn, executată după desenul din 1842 al pictorului Doussault. Adăpostit de soarele fierbinte al verii, bătrîn dascăl învăța pruncii strînși în jurul lui, printre cruci și lespezi de morminte, la umbra pomilor din curtea bisericii... Parcă auzim vederea tot acum miniatura din Ms. românească 2488<sup>1</sup>) (Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România, fila I).

E o epocă în care școlile sîntestii încep a se înmulți pe întreg cuprinsul țărilor locuite de români.

Și, citeva decenii mai tîrziu, la 8 iulie 1837, un pictor străin, Auguste Raffet, călătorînd prin Banat, are prilejul de a privi și a desena, la Orșova, un grup numeros de școlari mititel, ieșind de la cursuri și îndreptîndu-se spre casă<sup>2</sup>).

Tot lui îi datorăm acum și sîlueta unui elev de la Colegiul Sf. Sava din București, îmbrăcat în eleganta „uniformă” de croială apuseană a acestor vremi de primire, un document deosebit de prețios pentru istoria școlilor noastre și care a trecut pînă astăzi aproape nebagat în seamă.

O pitorească și idilică viziune a unei școli bucureștene în aer liber, din jurul anilor 1830—1840 ne oferă deopotrivă și memorialistica lui Ion Ghica și arta de desenator a francezului Charles

1) Catalogul Manuscriselor de la Neamț, Revista pentru istorie, arheologie și filologie vol. II, 130—141 și N Iorga: Istoria literaturii românești vol. I ed. II, București 1925 pag. 97.

2) N. Iorga, Istoria literaturii românești vol. II, ediția a II-a, București 1928, p. 482.

3) „Vers alcătuit în Ungvar de părțile cele cu... dor și amor...” (Ion Birlia, Insemnări din bisericile Maramureșului p. 75 N. 268 și N. Iorga în „Revista Istorică” anul VII nr. 1—3 ian.—mart.

4) Ms. 292 B.A.R.S.R. fila 1—3 (Ion Birlia, Catalogul manuscriselor românești Tomul 1 p. 643—644). Hurmuzachi Documente XIV (2 p. 127).

5) Gh. Cronț Academia Domnească, în sec. XVIII. Studii Revista de istorie Tomul 18 (1965) nr. 4, p. 833—848.

6) Pentru ilustrațiile acestui manuscris, păstrat la biblioteca Mitropoliei din Sibiu v. fig. 47 din lucrarea semnată de Cora Nicolescu: Miniatura și ornamentul cărții manuscrise din Țările Române sec. XIV—XVIII.

8) Ion Ghica: Scrisori către V. Alecsandri, „Școala acum 50 de ani”, scrisoare din februarie 1880).



Școlar mînaștiresc (de la Ghițu-Argeș) în răspundul întrebărilor de examen — Miniatură din sec. XVIII (Ms. 2488 B.A.R.S.R., fila 1)

# PROBLEMELE DE FIZICĂ ȘI REZOLVAREA LOR

Stabilirea relațiilor cantitative între factorii ce intervin în diferite fenomene fizice, studierea acestor fenomene prin rezolvarea unor probleme constituie elemente esențiale ale predării fizicii în liceu, întrucît aduc o contribuție de seamă la însușirea conștientă și temeinică a cunoștințelor de fizică. De aceea este necesar ca profesorii de specialitate să acorde multă atenție înarmării elevilor cu deprinderile de a rezolva probleme.

Cum se poate realiza această cerință, ce mijloace și procedee sînt indicate în acest scop — iată cîteva întrebări la care redacția noastră a solicitat părerea unor cadre didactice din Cluj.

**Prof. Eugen Tellmann, Liceul nr. 11:** Rezolvarea problemelor constituie o parte organică a învățămîntului fizicii moderne. Dar a-1 învăța pe elevi să rezolve asemenea probleme nu este un lucru prea simplu. E necesară în acest scop, o muncă sistematică, perseverentă.

Consider deosebit de importantă analiza fiecărei probleme de fizică înainte de a porni la rezolvare. În ceea ce mă privește, caut să-1 obișnuiesc pe elevi să stabilească la ce anume fenomen se referă problema în discuție, ca și mîrșimile care intervin în contextul ei. După aceea

trece la analiza raționamentului ce conduce la rezolvarea problemei și abia apoi la aflarea și scrierea relațiilor matematice.

Consider deosebit de importantă și analiza rezultatelor obținute pe parcursul rezolvării, mai ales în cazurile cînd relațiile matematice stabilite conduc la ecuații de gradul II, care au două soluții.

Rezolvarea corectă a problemelor nu impune să reînprospătăm conținutul cunoștințelor esențiale studiate anterior, deoarece din orice capitol am lua o problemă, ea nu se poate rezolva numai pe baza cunoștințelor din lecția la zi. De exemplu, mai toate problemele din capitolul „Mășini simple” necesită, pentru rezolvare, cunoștințe despre energie, putere sau chirie sîntințe de cinematică. Din acest punct de vedere are o mare importanță alegerea bine gîndită a problemelor propuse spre rezolvare. Trebuie să alegem sau să compunem probleme care asigură realizarea legăturii strîns între diferite capitole și, în mod implicit, repetarea conținutului a cunoștințelor studiate anterior.

**Prof. Nina Grădinaru, Liceul nr. 10:** În general, este cunoscut faptul că rezolvarea problemelor de fizică pune în fața elevilor cerințe mul-

te. Într-o altă, cere o gîndire logică, imaginație dezvoltată, stăpînire temeinică a cunoștințelor și sensizarea legăturilor existente între ele. Dar experiența m-ă arată că, odată ce au reușit să facă față cerințelor amintite, dezvoltarea deprinderilor de a rezolva probleme se realizează cu succes numai printr-o exersare susținută.

După părerea mea, într-o primă etapă este bine să propunem spre rezolvare probleme cu care vin în contact elevii în activitatea lor de zi cu zi. Sînt foarte indicate și problemele întrebări. Încep întotdeauna orelor consacrate rezolvării de probleme cu una sau două asemenea probleme-întrebări, menite să trezească interesul elevilor, să orienteze atenția lor asupra esenței fizice a problemelor. Consider că acest lucru este cu atât mai important cît rezolvarea problemelor numai prin calcule numerice poate dispersa atenția elevilor.

**Prof. Ladislav Fey, Liceul nr. 12:** Problemele de fizică răspund unui scop multiplu: arată elevilor în ce anume direcții practice pot fi folosite cunoștințele referitoare la fenomenele și legile fizicii, le clarifică unele chestiuni insuficient înțelese pe parcursul desfășurării discuțiilor cu aspect teoretic, eviden-

țiază interdependența dintre anumite fenomene pe care uneori știința le desparte în vederea analizei lor mai profunde.

În ceea ce privește rezolvarea acestor probleme, consider deosebit de importantă formarea capacităților de a analiza relațiile și de a le constitui în formule matematice. Se întîmplă uneori că elevii expun printr-un raționament corect problema în discuție, fenomenele intervenite, însă nu le pot traduce în formule matematice. De aceea acord mare atenție înarmării lor cu priceperea de a folosi aparatul matematic. De asemenea, caut să le formeze deprinderile de a observa acțiunile forțelor și relațiile între acestea și le atrag atenția asupra faptului că toate mărimile vectoriale trebuie tratate conform speci-ficității lor.

**Prof. Elena Chintoanu, Liceul nr. 9:**

Se știe că la fizică nu se pot da „rețete” pentru rezolvarea unor probleme aparținînd aceluiași grup. Rezolvarea fiecărei probleme în parte cere din partea elevilor o contribuție creatoare. Urmărind să-1 fac conștienți de această necesitate, caut să-1 conving că li vor putea răspunde numai dacă își clarifică minuțios noțiunile învățate. Desigur, scopul unei asemenea clarificări nu este numai de a rezolva probleme în școală, ci de a asigura condițiile pentru aplicarea în viață, în producție a celor studiate.

**Prof. Clara Szilagy, Liceul nr. 1:** Cred că la dezvoltarea deprinderilor

elevilor de a rezolva probleme ar putea contribui mult și „Revista de fizică și chimie”, dacă ar publica rezolvarea integrală a problemelor propuse, astfel ca elevii să-și poată confrunta soluțiile lor cu cele date de revistă. În lipsa acestei posibilități de control, elevii rămîn fără răspuns la problemele rezolvate de ei și expediate revistei și, în loc să cerceteze mai departe calea ce duce spre rezolvare, încetează de a mai lucra în această direcție. Ar fi bine ca și manualele să cuprindă un număr mai mare de probleme cu grad de dificultate diferit. În scopul consolidării cunoștințelor referitoare la legi și formule s-ar putea da, după părerea mea, și exerciții simple. Deoarece transformarea unităților din fizică cere mult timp, așa propune ca toate mărimile să fie exprimate în Sistemul Internațional.

**Prof. Iulia Cupcea, inspectoare:**

Firește că munca profesorilor de fizică pentru înarmarea elevilor cu deprinderile de a rezolva probleme ar avea roade mai bune dacă manualele ar sprijini mai larg activitatea lor în această direcție. Sînt necesare, în primul rînd, mai multe probleme simple și compuse. Apoi, se simte nevoia ca manualele să cuprindă și probleme-întrebări, care contribuie mult la dezvoltarea gîndirii elevilor. Or, asemenea probleme-întrebări lipsesc aproape cu desăvîrsire din actualele manuale.

Consider că ar fi posibil și o mai strînsă legătură între manualele de matematică și cele de fizică. Autorii manualelor de matematică ar putea lua mai mult în seamă, în compunerea problemelor, mărimile fizice. Spun aceasta deoarece în actualele manuale nu se face distincție, de exemplu, între densitatea absolută și densitatea relativă. Nu se observă suficientă grijă nici pentru fo-

losirea corectă a unităților fizice. Se remarcă de asemenea faptul că numărul problemelor de fizică cu date din producție este destul de mic. În sfîrșit, trebuie spus că o parte din probleme sînt formulate neactiv, din care cauză nu trezesc interesul elevilor.

**Conf. univ. Oliver Gherman, decanul Facultății de fizică de la Universitatea „Babeș-Bolyai”:**

Profesorii de fizică întîmpină, de obicei, o serie de greutăți în înarmarea elevilor cu deprinderile de a rezolva probleme. Care este cauza acestor dificultăți? Au problemele de fizică un anumit element specific care le deosebește de problemele de matematică și le face mai dificile?

După părerea mea, fizica este, deocamdată, singura știință a naturii în care evoluția în timp a fenomenelor poate fi descrisă cantitativ într-un mod suficient de precis. Majoritatea fenomenelor fizice se supun unor legi care pot fi formulate cu destulă ușurință în limbajul matematic. Descoperirea legilor fizicii este rezultatul unor îndelungate analize asupra unui număr imens de fenomene naturale sau produse în laborator. Pornind deci de la observația vie, de la experiment, se obțin prin abstractizare legile ce guvernează o clasă de fenomene, legi care se pot exprima sub forma unor relații matematice. Aceasta este o trăsătură distinctivă a legilor fizicii, care le face să se deosebească radical de teoremele matematice.

Existența, la baza fiecărei legi fizice, a unui imens material experimental, de o foarte mare varietate, face ca înțelegerea acestor legi să fie mai dificilă. Desprinderea legii este rezultatul unui proces amplu de abstractizare, este o verigă extrem de importantă în lanțul cunoașterii. De acest fapt, însă, manualele de fizică pentru li-

ceu sînt prea puțin seama, considerîndu-se că o îngrămădire amorfă de date, experiențe, observații poate suplini formularea exactă a unei legi. Acest neajuns conduce alături la pierderea din vedere a esențialului — a legii — cit și la supraîncărcarea manualelor.

O altă deficiență importantă a manualelor de fizică este menționarea unui punct de vedere eclectic, prin combinarea unui punct de vedere istoric, evolutiv, cu unul frontal. Astfel legile se fîrșimitează la infinit, apărînd nenumerate cazuri particulare ridicate la rangul de lege. Nu este de mirare, în aceste condiții, că elevul nu știe cum să abordeze o problemă care nu reprezintă un simplu exercițiu imediat.

Consider că acest neajuns se poate elimina parțial chiar în cadrul programei actuale dacă se renunță la o sumedenie de detalii nesemnificative, care constituie un balast în învățămînt și care împiedică formarea unei concepții juste, a unui mod științific de gîndire. Este, cred, vreme să se înțeleagă că fizica nu este o știință descriptivă, ci, așa cum am spus mai sus, este prima știință a naturii în care a putut fi stabilit un sistem coerent și cantitativ de legi de evoluție. Dacă se reține altfel în expunere cit și în probleme esențialul, dacă se insistă asupra lui, elevii pot dobîndi treptat obișnuința de a rezolva și problemele de fizică mai complicate.

Reiesc clar, din toate cele spuse mai sus, că există încă multe posibilități în vederea înarmării elevilor cu deprinderile de a rezolva probleme de fizică. Fostrosă lor va contribui neîndoielnic la mai buna pregătire a elevilor pentru studiul din învățămîntul superior, ca și pentru munca în producție.

E. T.

# OPINII

## Pregătirea

## viitorilor

## profesori

## pentru munca

## educativă

An de an institutele pedagogice dau școlilor noastre cadre didactice cu o tot mai temeinică pregătire profesională, care răspund din ce în ce mai bine sarcinilor muncii instructiv-educative. Se remarcă în deosebi priceperea tinerilor pedagogi în specialitate. Ei asigură lecțiile un conținut bogat, folosesc metode moderne de predare, reușind să-i înarmeze pe elevi cu cunoștințe temeinice.

Se știe însă că profesorul nu are numai sarcina de a transmite cunoștințe, de a contribui la instruirea elevilor într-un anumit domeniu, ci și pe aceea de a realiza educația patriotică, moral-cetățenească, estetică de a forma trădăturile de caracter specifice omului nou. Or, în acest domeniu, atât de important, rezultatele pe care le obțin tinerii absolvenți nu sunt pe deplin satisfăcătoare. Destul de mulți dintre ei întâmpină greutăți în munca educativă în general și în special în desfășurarea orelor de dirigenție.

Cauza dificultăților existente în acest domeniu o constituie, după părerea mea, unele carente ale studiului în învățământul superior de specialitate. Este vorba de faptul că în institutele pedagogice nu se acordă încă suficientă atenție pregătirii viitorilor profesori în ceea ce privește munca educativă, orientării lor asupra modului cum trebuie rezolvate diversele aspecte pe care le ridică educarea comunistă a elevilor.

Metodica desfășurării activităților educative ocupă, în cadrul cursului de pedagogie, un capitol destul de sumar. În ceea ce privește sarcinile mușchii dirigenției, acestea sînt expediate, în manualul de pedagogie pentru institutele pedagogice. (Ed. didactică și pedagogică, 1964) doar în două pagini. La rîndul lor, semnarile de pedagogie, care de obicei reiau temele cursului, nu se ocupă nici ele prea mult de problemele muncii dirigenției.

Ar fi de așteptat ca măcar în cadrul practicii pedagogice să se acorde atenția necesară activităților educative. Cum stau lucrurile, însă, în această privință? În „Caietul de practică pedagogică pentru institutele pedagogice de trei ani” (Editura didactică și pedagogică, București 1964), sînt indicate următoarele activități educative: „Efectuarea practicii educative prin asistarea la activitățile demonstrative organizate și conduse de profesorii școlilor de bază și participarea activă la analiza acestor activități. Participarea la organizarea unor activități educative, prin îndeplinirea sarcinilor trasate de profesorii școlilor de bază, organizarea și conducerea unor activități educative sub îndrumarea și controlul profesorilor școlilor de bază” (sublinierile ne aparțin). Este clar că, în aceste condiții, se neglijează practica la activitățile educa-

tive, cele mai multe din acestea rămînd la etapa demonstrativă. Practica pedagogică astfel organizată nu reușește să asigure tinerului profesor o cunoaștere temeinică a problemelor pe care le ridică munca educativă.

Este absolut necesar, după părerea mea, ca studenții nu numai să asiste la unele activități educative, ci să lucreze efectiv, să organizeze și să conducă în mod individual (uneori și pe grupe restrinse) fiecare activitate educativă din școală. Cred că ar fi bine ca încă din primul an de practică, paralel cu lecțiile demonstrative și de probă, studenții să participe și la acțiunile educative din școală. În ultimul an de practică ei ar putea conduce ore de dirigenție, iar cu prilejul practicii pedagogice continue ar putea face de serviciu pe școală, ar putea organiza și conduce diferite activități în cadrul comisiei metodice a dirigenților, al muncii cu părinții, în cadrul organizațiilor U.T.C. și de pionieri.

Socotesc important ca în practica pedagogică să se dea studenților sarcina de a studia particularitățile psihice ale unei clase întregi, precupările elevilor, tonul fundamental al colectivului de elevi. Desigur, studierea particularităților psihice generale și individuale nu constituie un scop în sine. Ea formează numai o parte a muncii pedagogice. Studiul copiilor pentru a putea organiza procesul educativ, pentru a-i stabili un conținut adecvat în funcție de condițiile concrete, pentru a putea realiza obiectivele educației comuniste. După ce au stabilit particularitățile psihice generale, studenții pot trece la alcătuirea unor temeții pentru orele de dirigenție în funcție de sarcinile educative concrete și actuale ale clasei respective, în funcție de preocupările elevilor, de viața clasei.

Este indicat ca materialele psihopedagogice generale întocmite de studenți, ca și tematicile orelor de dirigenție elaborate de ei să fie analizate în ședințe la care să participe profesorul de pedagogie, profesorul de psihologie, metodistul și dirigenții clasei respective. Acest sistem de lucru ar contribui într-adevăr la legarea teoriei de practică în pregătirea studenților pentru munca educativă.

Munca concretă de educare a elevilor în timpul practicii pedagogice va contribui la consolidarea și îmbogățirea pregătirii de specialitate, pedagogice și metodice a studenților, le va dezvolta interesul și dragostea pentru munca de profesor.

ALEXANDRU POPESCU-MIHĂEȘTI  
asistent universitar

## Cînd trebuie

## predată teoria

## literaturii?

Pentru ușurarea procesului complex de percepere a opere literare, actualele manuale de limba română pentru clasele V—VIII conțin o seamă de noțiuni de teorie literară legate, mai mult sau mai puțin fericiți, de texte ce se studiază. Aceste noțiuni urmăresc în primul rînd să înlesnească mai buna percepere a operelor de diverse genuri sau specii, iar în al doilea rînd, să lămurască elevilor, pînă la sfîrșitul clasei a VIII-a, un șir de noțiuni de teorie a

literaturii. Aceste deziderate se pot realiza însă numai dacă noțiunile sînt bine eșalonate pe parcursul celor 4 ani, dacă sînt orînduite în mod gradat după importanță și dificultate, fără a se neglija posibilitățile reale pe care le au elevii din clasele V—VIII pentru înțelegerea lor.

După cum se știe, studiul teoriei literaturii se continuă și se încheie în clasa a IX-a. Se pune întrebarea: ce s-a cîștigat în plus prin prelungirea studiului teoriei literaturii și în prima clasă a liceului? Este oare acest „cîștig” proporțional cu timpul prețios răpit studiului istoriei literaturii?

Se poate ușor constata că în clasa a IX-a elevii se înțeleg cu prea puține noțiuni cu adevărat noi față de cele acumulate în clasele anterioare. Toate celelalte sînt reluări, chipurile „îmbunătățite”, însă la un mod superficial, așa încît elevii au de-a face cu aceleași definiții, schimbate numai pentru că autorii de manuale sînt alții. De exemplu, în clasa a VIII-a elevii au învățat că „O scrioare pierdută” este o comedie, întrucît ea conține elemente comice (Limba română clasa a VIII-a, ed. 1964, pag. 47), iar în anul următor li se spune „Comedia este opera dramatică care trezește în sufletul spectatorului sentimente comice”. (Limba și literatura română, clasa a IX-a, ed. 1965, pag. 166). Creдем că definiția noțiunii de comedie se poate da în clasa a VIII-a, fără să se mai revină asupra ei și în clasa a IX-a, mai ales că „O scrioare pierdută”, studiată în clasa a VIII-a, se pretează la aceasta mai bine decît „O noapte furtunoasă”, studiată în clasa a IX-a.

Uneori definițiile oferite de manualul clasei a IX-a sînt simpliste față de cele cunoscute de elevi din anii anteriori. Un exemplu ilustrativ îl constituie definiția pastelui — „Poezia lirică în care poetul zugrăvește tabloul din natură se numește pastel” (Limba și literatura română pentru clasa a IX-a, pag. 48) — după ce în clasa a VI-a noțiunea amintită a fost definită mai complet: „Poezia în care scriitorul descrie un colț din natură (peisaj) exprimîndu-și sentimentele sale față de acest peisaj se numește pastel” (Limba română clasa a VI-a ed. 1965, pag. 76). Același lucru se întîmplă cu multe alte noțiuni: schiță, nuvelă, roman, doină, baladă, fabulă etc., care, deși au fost predate în școala generală, se reiau inutil, după părerea mea, în clasa a IX-a.

Se întîmplă adesea ca elevii să fie derutați de la o clasă la alta prin clasificarea diferită a unor noțiuni. Astfel, în manualul pentru clasa a VIII-a (pag. 102) schita recapitulativă a figurilor de stil cuprinde epitele, comparația, metafora, alegoria, personificarea. În manualul pentru clasa a IX-a (pag. 19), metafora nu mai face parte din categoria figurilor de stil, ci din aceea a tropilor, fiind considerată procedeu stilistic. Același tratament îl suferă alegoria. Personificarea, considerată figură de stil în clasa a VIII-a, nu mai figurează de loc în manualul pentru clasa a IX-a.

De asemenea, se impune utilizarea unei terminologii cît mai precise, care să fie vehiculată totdeauna pentru denumirea noțiunii respective. Este inutil să numim în clasa a V-a cu termenul de procedeu noțiunile: narațiune, descriere, dialog, iar în clasa a VII-a elevii să constate că aceste procedee sînt, de fapt, **moduri de expunere**—termeni consacrați de multă vreme pentru noțiunile în discuție. Această trecere de la un termen la altul se face sub motivul că elevii clasei a V-a nu ar fi încă capabili să perceapă și să rețină noțiunea de „mod de expunere”. Tot sub acest pretext, unele probleme sînt prea fărîmițate. Bunăoară, elevii din clasa a V-a fac cunoștință

numai cu noțiunea de personaj, fără să li se predea și caracterizarea personajului, pe care o întînesc abia la sfîrșitul clasei a VI-a.

Pentru o eșalonare a cunoștințelor cît mai apropiate de potențialitatea cognitivă a elevilor, autorii programelor și manualelor ar trebui să se sprijine mai serios pe rezultatele experimentelor psihopedagogice cu privire la formarea noțiunilor de teorie literară la diferite clase. În acest sens, experimental în legătură cu perceperea estetică a imaginii literare redată prin figuri de stil la clasele V—VI (Revista de pedagogie nr. 3/1964) argumentează convingător faptul că se pot preda cu succes, chiar din clasa a V-a, noțiunile de epitet și comparație, iar în clasa a VI-a poate fi percepută și analizată noțiunea de personificare. Conform actualelor programe și manuale elevii se înțeleg cu primele noțiuni numai în clasa a VI-a, iar cu ultima doar în clasa a VII-a.

O mai judicioasă repartizare a noțiunilor de teorie a literaturii pe parcursul ultimelor 4 clase ale școlii generale, fără reluări și repetări inutile, ar crea posibilitatea studiului în aceste clase și a noțiunilor care actualmente se preda în clasa a IX-a. Procedînd astfel vom cîștiga un timp foarte necesar pentru studiul istoriei literaturii, iar lecțiile de sinteză de la sfîrșitul clasei a VIII-a vor putea cuprinde majoritatea problemelor care fac obiectul teoriei literaturii.

Desigur, în școala generală nu se pot epuiza absolut toate noțiunile de teorie literară și nici nu e necesar acest lucru. Noțiunile mai dificile — referitoare de exemplu la curentele literare, la metodele de creație artistică, la caracterul popular și național al literaturii, la partinitatea ei etc. — se pot forma mai bine paralel cu studiul istoriei literaturii, pe baza cunoștințelor dobîndite de elevi pe fiecare treaptă a acestui studiu. Chiar noțiunile de teorie a literaturii însușite în clasele V—VIII sînt acum largite și aprofundate. De exemplu, noțiunea de nuvelă își îmbogățește mereu conținutul și își largeste sfera, incluzînd o dată cu Negruzzi nuvela istorică, cu Slavici nuvela realist-critică, cu Caragiale nuvela de analiză psihologică, cu Eminescu nuvela de esență romantică cu elemente fantastice ș.a.m.d.

Socotim deci că cele mai necesare noțiuni de teorie a literaturii se pot preda în școala generală, urmînd să fie aprofundate paralel cu studiul istoriei literaturii, cînd trebuie predate și noțiunile mai complexe, fără să fie necesară, după părerea noastră, studierea lor separată în una din clasele liceului.

VISTIAN GOIA  
lector univ.

## Grădinița poate

## da mai mult

## școlii

Ani de-a rîndul am urmărit, prin asistarea la clasa I, prin studierea programei, prin discuții cu învățătorii și părinții modul în care este pregătită trecerea copilului din grădiniță spre școala generală. Am întreprins această cercetare cu scopul de a afla cauzele pentru care clasa I este considerată cea mai grea dintre primele clase ale școlii generale.

Într-adevăr, elevul din prima clasă trebuie să-și însușească multe cunoștințe și deprinderi noi: el trebuie

să efectueze analiza vorbirii, pornind de la cuvînt și ajungînd la silabă și sunet; trebuie să-și însușească corespondențele grafice ale sunetului (de tipar și de mîna), ca și semnele corespunzătoare numerelor și operațiilor de socotit; să dobîndească deprinderea de a citi cu două categorii de semne, deprinderi de scriere corectă, deprinderea de a efectua operații aritmetice. Iată deci o sumedenie de sarcini destul de complexe, noi pentru elevii primei clase (pe cînd în clasa a II-a nu se cere decît perfecționarea cititului, a scrisului și socotitului, pe lîngă însușirea — prin lectură — a unor cunoștințe elementare de științele naturii și istorie).

Se pune întrebarea: pe ce cunoștințe și deprinderi anterioare se bazează munca elevului din clasa I?

Deși majoritatea copiilor preșcolari din grupa mare manifestă interes pentru cunoașterea literelor de tipar și încearcă să le reproducă „prin desen”, programa pentru învățămîntul preșcolar nu prevede aproape nimic pentru rezolvarea acestei cerințe obiective în dezvoltarea copilului. Programa se oprește la rezolvarea sarcinilor privitoare la formarea deprinderilor de comportare în colectiv și, în special, în clasă. Ea prevede observări, convorbiri după ilustrații, povestiri etc., care contribuie la dezvoltarea tuturor proceselor psihice ale copiilor, le dau o serie de cunoștințe despre mediul înconjurător și despre unele momente esențiale din viața poporului nostru, ajută la formarea unor deprinderi de gîndire și vorbire corectă, de expunere a gîndurilor în propoziții logic încheiate, de numărat, socotit etc. De asemenea, programa prevede exerciții ca minuirea creionului, a pensulei de desen, modelaj sau confecții simple ș. a.

Toate acestea nu sînt însă suficiente spre a-i pregăti pe copii pentru școală. De aceea, o serie de copii nu se pot deprinde prea repede cu modul de lucru din clasa I, cu sarcinile cărora trebuie să le facă față. De aici și slăbirea interesului umora din ei pentru învățatură. Aici, cred eu, se află una din cauzele pentru care unii elevi nu-și pot forma, din prima clasă, deprinderi corecte de muncă independentă, atât de importante în procesul de învățare pe toată perioada școlară.

Consider, de aceea, că este absolut necesar să se treacă la restruc-turarea programei pentru învățămîntul preșcolar, în special pentru înlesnirea formării unei scrieri frumoase și corecte în clasa I. S-ar putea organiza, în acest scop, un experiment la înfăptuirea căruia să fie atrase educatoarele cu experiență îndelungată. Ponderea principală în acest experiment ar urma s-o aibă, desigur, activitățile menite să-i pregătească pe copiii din grupa mare pentru însușirea deprinderilor elementare de citire și scriere. Consider necesar să se accentueze asupra unor teme în legătură cu activitatea socială a oamenilor. Pe baza acestor teme s-ar putea trece la formularea unor idei exprimate în propoziții simple, care să fie analizate din punct de vedere fonetic, iar apoi să se predea mai sistematic elementele grafice. Mi se pare indicată și experimentarea predării scrierii de tipar, întrucît aceasta este apropiată de desen și poate fi însușită mai ușor de copii.

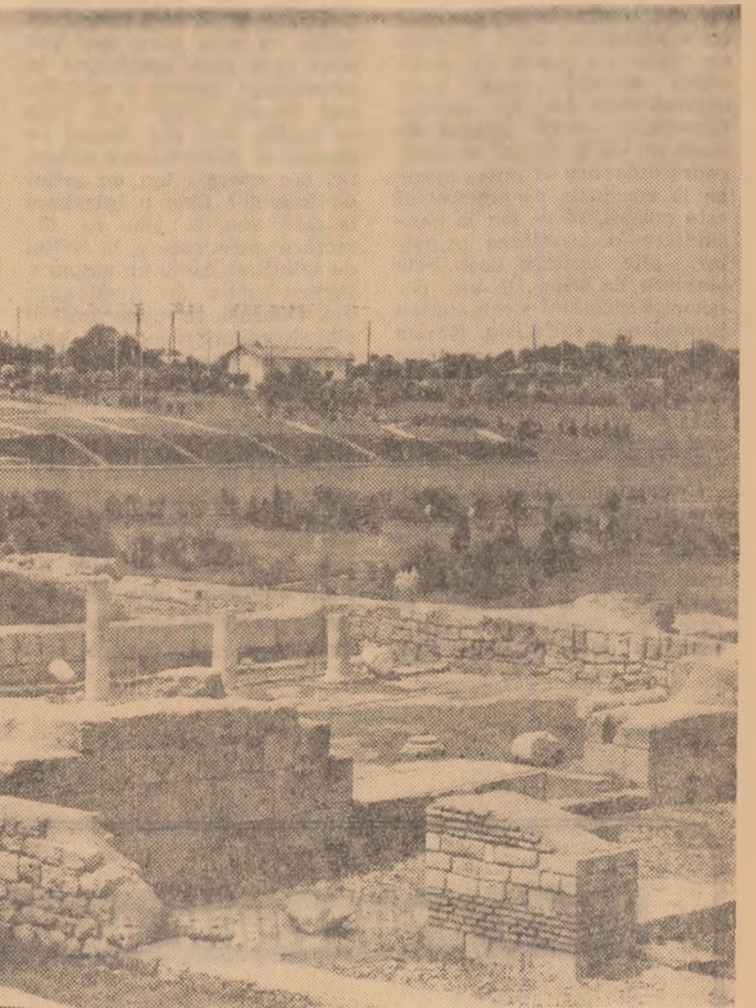
Cred că, dacă se va trece la o pregătire mai substanțială a copiilor pentru clasa I, sarcinile lor din această clasă vor fi mai ușor de îndeplinit și se vor crea condiții pentru întărirea interesului față de învățatură, factor deosebit de important în succesul procesului instructiv-educativ.

EUGENIA DRAGOS  
educatoare-Constanța

# URMELE ISTORIEI



Turnul lui Sever (monument roman de la Drubeta Turnu Severin)



Cetatea Callatis (monument roman de la Mangalia)



Cetatea Lipova (monument feudal de pe Mureș)

## Sînt necesare și cu-

## lgeri de exerciții

## de gramatică

Așa cum profesorii de matematică au la dispoziție ferurile culegeri de probleme și exerciții, de ce n-am putea și noi, profesorii de limba română, să ne bucurăm de un asemenea ajutor?

Ar fi foarte utilă editarea unor culegeri pentru lecțiile de gramatică, care să pornească de la principiul de bază în predarea acestei discipline, cel al predării concentrice, implicînd lărgirea noțiunilor de la clasa în clasă. Culegerile ar putea cuprinde, diferențiate pe clase, exerciții utile lecțiilor

de transmitere a cunoștințelor noi, de fixare și consolidare, de recapitulare curentă și finală. De asemenea, culegerea ar putea cuprinde un capitol special privind problemele de ortografie legate de predarea fiecărei categorii gramaticale, (de pildă, ortografierea pronunțelor personale, reflexiv, demonstrativ ș.a.m.d.).

Cred că textele dintr-o asemenea culegere ar trebui extrase, pe cît posibil, din operele cunoscute de elevi din clasă sau din lectură suplimentară, evitîndu-se texte în care abundă arhaisme, provincialisme, forme și construcții vechi, depășite de stadiul actual al dezvoltării limbii române.

Prof. VIORICA DRAGOTĂ  
Liceul nr. 2 Oradea

## Închekerea medlilor și statistica

Spre sfîrșitul trimestrului I al acestui an școlar, pentru ca situațiile statistice și rapoartele școlilor să fie mai repede centralizate la secțiile de învățămînt, am primit dispoziția să încheiem situația școlară cu două-trei zile înainte de data încheierii trimestrului. Dar, întrucît se presupunea că, nemaiavind stimulente noi, elevii nu-și vor pregăti temeinic lecțiile, ni s-a dat indicația ca după încheierea situației la învățatură să punem totuși și note, trecînd nota în trimestrul următor. Dar dacă această soluție poate fi aplicată pe

trimestrele I și II, ce vom face în trimestrul III?

Situația școlară a elevilor ar trebui să se încheie, așa cum este normal, după ultima oră de curs la fiecare obiect. Este știut că statistica trebuie să reflecte întocmai situația reală și nu să devină un scop în sine. Dacă e așa, de ce să nu procedăm în consecință?

Prof. S. STANILĂ  
comuna Alios, reg. Banat

## Numerotarea anilor de studii

Crearea liceelor de specialitate, prevăzută în documentele Congresului al

IX-lea al Partidului Comunist Român, a stabilit o direcție nouă de dezvoltare a învățămîntului mediu din țara noastră, care nu va mai fi astfel exclusiv un învățămînt de cultură generală.

În legătură cu aceasta cred că ar fi necesară și modificarea numerotării anilor de studiu la liceu. În prezent, acești ani sînt numerotați în continuarea anilor de studiu ai școlii generale, respectiv de la clasa a IX-a la a XII-a. Acest mod de numerotare i-a determinat pe unii elevi și mai ales pe părinți să considere liceul drept o școală care trebuie neapărat să urmeze învățămîntului general. Faptul că în multe cazuri clasele I—VIII funcționează împreună cu clasele IX—XII a făcut ca

și elevii din clasele I—VIII să se considere, impropriu, elevi ai liceului.

Ținînd seama că, în viitor, învățămîntul mediu se va dezvolta diversificat, tînzînd către generalizare, propun ca anii de studiu ai liceului să se numeroteze de la I la IV, așa cum se numerotează și în prezent la școlile profesionale, care primesc și ele absolvenții ai școlii generale. La fel propun să se numeroteze și anii de studiu la liceele de specialitate, bineînțeles în raport cu durata ce li se va stabili.

PETRE I. BURLOIU  
director adjunct la Direcția învățămînt-cultură-sănătate din Comitetul de Stat al Ploiești.

# ANCHETA NOASTRĂ

## Cum se acordă primele?

La sfârșitul fiecărui trimestru, se distribuie cadrelor didactice și celorlalți lucrători din învățământ importante sume prin sistemul de premii. Premiera personalului didactic, ca peste tot, este meritată și ducă la stimularea activității profesionale și social-culturale, să determine conștientizarea a nivelului activității pe care o desfășoară cadrele didactice în școală și în afara ei.

Se au peste tot în vedere criteriile care asigură realizarea acestui scop?

Din sondajul efectuat de redacția noastră într-un număr de școli din mai multe raioane și regiuni rezultă că, în general, sistemul de premii a cadrelor didactice se aplică potrivit normelor legale, că el răspunde într-adevăr scopului pentru care a fost înființat. Mulți președinți de școli și activiști din birourile grupelor sindicale, în preocupările lor mai largi de sprijinire a activității profesionale, se îngrijesc de folosirea judicioasă și în spiritul legii a sistemului premial, astfel încât acesta să aibă un puternic efect mobilizator.

„Alături de celelalte mijloace care stau la îndemna sindicatelor, ne spune tov. I. Albu, vicepreședintele al comitetului sindicatului învățământ din Slatina, sistemul premial reprezintă un puternic mijloc de mobilizare a membrilor de sindicat la o muncă de un nivel din ce în ce mai ridicat de la o etapă la alta. Totuși, ni s-au semnalat, pe alocuri, și unele neajunsuri. Se mai întâmplă ca, în unele colective școlare, să fie premiați la sfârșit de trimestru, alături de cei mai buni oameni, și cei cu o activitate slabă. Aceasta nu înseamnă numai că se acordă anumite sume unor oameni care nu le merită. Gravitatea unei greșeli de acest fel stă în faptul că unele cadre didactice ar putea ajunge la concluzia că arbitrarul este posibil, că se iau în considerare la acordarea primelor, alte criterii decât cele stabilite de lege. De aici pot decurge atitudini străine eticii profesionale socialiste. Ne-am întrebare care sînt sursele unor atitudini de linguașă față de conducerea școlii. Nu curva această cale e mai ușoară și mai simplă pentru a câștiga aprecierile unor directori?”

Comitetul sindicatului nostru se străduiește să elimine posibilitatea de a se comite astfel de greșeli. Mijlocul cel mai eficient este cunoașterea permanentă a activității pe care o desfășoară fiecare membru de sindicat pe linie

profesională și cultural-obștească. O asemenea cunoaștere este înlesnită de faptul că membrii comitetului sindicatului, lucrând în școli, pot informa comitetul, ori de câte ori se impune acest lucru, asupra problemelor de muncă din școlile respective.

„Pentru a asigura caracterul stimulativ al premiilor — ne-a declarat directorul Școlii generale numărul 4 din Focșani — înainte de a trimite propunerile noastre secției de învățământ, se organizează o temeinică analiză a muncii, de obicei în cadrul grupei sindicale. Cu acest prilej este reliefată contribuția fiecărui membru de sindicat la activitatea colectivului, insistându-se asupra celor care s-au distins în mod deosebit. Propunerile se definitivează după ce au fost ascultate, la analiza muncii, părerile membrilor de sindicat. Au fost cazuri când aceste păreri au dus la rectificarea unor omisiuni, înălțându-se astfel unele consecințe negative. În plus, un asemenea procedeu duce la creșterea eficienței educative, stimulării a premierilor, sporirea răspunderii în muncă a membrilor de sindicat.”

Din sondajul nostru a rezultat însă că nu pretutindeni se lucrează în felul acesta. De exemplu, în raionul Odorhei, directorii unor școli procedează cu o discreție de sfinx la întocmirea listei de propuneri a celor ce urmează să fie premiați. Cu aceeași discreție are loc și distribuirea primelor. Directorii respectivi consideră că o astfel de discreție evită prilejuri de discuții, de nemulțumiri. Dar lucrurile nu stau aici pe departe astfel. Dimpotrivă. Ni se semnala, de pildă, că s-au găsit unii curioși care s-au specializat în investigații pentru a afla totuși pe cei „aleși”. Cît timp se pierde oare din timpul de muncă al personalului didactic, din energia lor, cu astfel de lucruri? Este o întrebare la care n-ar fi rău ca directorii care recurg la astfel de soluții să caute un răspuns. Pentru secția de învățământ din Odorhei se pune însă o altă întrebare: oare nu este vorba, la acești directori, de tendința de a face loc arbitrarului în acordarea primelor? Și nu este acesta un procedeu care goleşte de conținut caracterul de stimulent al premiilor? Oriicare ar fi răspunsul la aceste întrebări adresate celor vizați aici direct ca și celor pe care nu i-am menționat, dar care folosesc asemenea procedee, credem că o astfel de optică în

problema aplicării sistemului premial este de netolerat.

Sondajul nostru a scos la iveală și o serie de alte fapte, pe care îi vine greu să le crezi. După cum se știe, primele se acordă pentru activitatea desfășurată. Dacă în aprecierea acestei activități este posibil să se mai strecoare și unele greșeli, astfel de greșeli sînt imposibile în situațiile în care nu ai de a face cu nici un fel de activitate. Și totuși, se întâmplă să apară pe statele de premii oameni care au lipsit întregul trimestru de la locul de muncă. Un astfel de caz a fost semnalat în raionul Costești, regiunea Argeș. Cînd cei care au acordat prima respectivă au fost întrebați cum de a fost posibil acest lucru, ei au răspuns că învățătoarea absentă dar... premiată a primit prima pentru activitatea social-culturală desfășurată în trimestrul anterior, omisă atunci din greșeală. Astfel de omisiuni și rectificări nu ascund oare deficiențe mai ascunse?

Un caz asemănător a avut loc în raionul Strehia, unde mai multe cadre didactice au fost premiate pentru activitatea profesională și social-culturală, deși în perioada respectivă au fost în concediu medical.

Premierea directorilor de școli se face la aprecierea directă a secției de învățământ. În general, secțiile de învățământ acordă primele în mod judicios. Se întâmplă însă și aici, uneori, abuzuri. De pildă, neculivînd bunăvoința „șefului”, îndrăzînd chiar să-și îngăduie unele critici la adresa lui, directorul unei școli n-a mai fost premiat o perioadă de cîțiva ani. A trebuit să intervină organele superioare pentru curmarea unei atari situații.

Tov. Constantin Bogza, președintele comitetului sindicatului învățământ din orașul Iași, ne-a semnalat și unele defecțiuni provenite din caracterul lacunar al instrucțiunilor de aplicare a regulărilor de aplicare de premiere, elaborate de Ministerul Învățămîntului în anul 1961. El a propus să se reexamineze conținutul acestor instrucțiuni și să se elaboreze instrucțiuni mai detaliate.

Pînă atunci, sondajul nostru invită pe cei care aplică sistemul premial — potrivit instrucțiunilor existente — să mediteze mai mult asupra rațiunii lui de stimulent al întregii activități didactice.

C. RĂDOI

# VĂ IN FOR MĂM

Editura didactică și pedagogică va pune în curînd la dispoziția școlilor numeroase materiale deosebit de utile în procesul de învățămînt.

Printre acestea se numără, de pildă, lucrarea „MIC ATLAS DE PLANTE DIN FLORA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA”. Conținînd un număr de 309 pagini text, 175 planșe în culori, inclusiv 31 de pagini de text explicativ cu privire la planșe, lucrarea descrie circa 800 specii de plante din flora spontană a țării noastre. După o descriere generală a vegetației pe zone naturale, atlasul dă o scurtă prezentare a principalelor organe ale plantelor, cu indicații asupra terminologiei botanice. În continuare sînt descrise familiile de plante din țara noastră, dîndu-se fiecăreia o scurtă caracterizare. Planșele sînt executate în 8 culori.

Lucrarea, care este prima de acest gen tipărită în țară, se adresează atât elevilor din învățămîntul de cultură generală cit și studenților din facultățile de științe naturale, medicină, farmacie și geografie, precum și celor de la institutele pedagogice.

Tot în acest an vor apărea un Atlas geografic școlar, Harta fizică și administrativă a Republicii Socialiste România, precum și Harta economică a Republicii Socialiste România.

ATLASUL GEOGRAFIC ȘCOLAR, pentru școala generală și liceu, va cuprinde, după o parte introductivă de geografie matematică, hărți fizice ale continentelor și harta politică a lumii. Executat în 14 culori, atlasul va avea 44 de pagini.

HARTA FIZICĂ ȘI ADMINISTRATIVĂ A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA, executată la scara 1/400.000, va prezenta împărțirea administrativă a țării și detaliile de geografie fizică, în 14 culori, iar HARTA ECONOMICĂ, realizată în aceeași condiții grafice, la aceeași scară și același format (de 470x100), va prezenta bogățiile economice ale țării noastre.

Editura continuă în prezent lucrările de colaborare și tipărire a hărților fizice și economice ale regiunilor patriei noastre. Astfel, pe lângă hărțile regiunilor Ploiești, București și Dobrogea, deja apărute, vor apărea hărțile regiunilor Suceava, Galați și Iași, iar în continuare și hărțile celorlalte regiuni ale țării. Realizate în 14 culori, la formatul 2 x 70 x 100, hărțile vor prezenta regiunile respective atât sub aspect fizic cit și sub aspect economic.

# CĂRȚI CĂRȚI

## „Monumentele patriei noastre”



CETATEA DE SCAUN A SUCEVEI

Colecția „Monumentele patriei noastre”, care apare în Editura Meridiană, a pus la îndemina cititorilor, pînă în prezent, peste 20 de monografii în care sînt prezentate monumentele istorice, valorile artistice și culturale amintind de existența, viața și lupta poporului român de iscusință și talentul său creator. Fiecare monografie cuprinde un text cu caracter documentar, însoțit de ilustrații, hărți, planșe, lucrările avînd și menirea de a servi drept călăuze pentru vizitatorii monumentelor respective. Printre aparițiile de pînă acum se numără: ADAMCLISSI, DRUBEȚA, CETĂȚI TĂRĂNEȘTI DIN TRANSILVANIA, CURTEA DOMNEASCĂ DIN TIRGOVIȘTE etc. Recent au apărut 3 noi monografii: CETATEA DE SCAUN A SUCEVEI, ULPIA TRAIANĂ, CETĂȚI DACICE DIN SUDUL TRANSILVaniei.

CETATEA DE SCAUN A SUCEVEI, de Mircea și Alexandru Andronic, prezintă impresionanta fortificație de pe latura de răsărit a orașului Suceava. Această fortificație, care a făcut fală sistemului defensiv al Moldovei, a deținut timp de trei veacuri locul prim în ierarhia cetăților moldovenești. Evocînd-o, autorii descriu aspectul ei arhitectonic, îi prezintă originea, vorbesc despre transformările pe care le-a suferit în decursul timpului și despre condițiile în care acestea au avut loc, se referă la cercetările științifice făcute aici și la concluziile ce se desprind din acestea. Ei pun astfel la îndemina cititorului o informație completă, care înlesnește înțelegerea rostului fiecărui element de construcție al fortificației și dă posibilitatea să se întuiască viața și istoria cetății, împletite cu viața și istoria Moldovei.

Elaborată de acad. C. Daicoviciu și H. Daicoviciu, monografia ULPIA TRAIANĂ (Sarmisegetusa romană) descrie pe larg nașterea, dezvoltarea și apusul acestui mare

oraș roman pe pămîntul Daciei. Intemeiată imediat după cucerirea romană (106 e.n.), Ulpia Traiană a fost capitala provinciei Dacia vreme de peste un secol și jumătate. Autorii prezintă amply, pe baza unui bogat material istoric și arheologic, principalele monumente descoperite în urma săpăturilor efectuate sub conducerea acad. C. Daicoviciu și H. Daicoviciu. Deosebit de atractiv este capitolul în care prin analogie cu orașele romane cunoscute din literatura istorică antică, este prezentată o zi din viața Ulpiei Traiane.

Lucrarea se încheie cu o descriere a muzeului arheologic amenajat în satul din preajma ruinelor antice.

La rîndul ei, monografia CETĂȚI DACICE DIN SUDUL TRANSILV-

VANIEI de Mihai Macrea, Octavian Floca, Nicolae Lupu și Ion Berciu oferă o prezentare sintetică a cetăților dacice de la Căplina, Bănița, Tilișca și Piatra Craivii, descoperite și cercetate de arheologi în ultimii ani. Materialul documentar inedit prezentat de autori și interpretarea lui vin să completeze cunoștințele despre stadiul de dezvoltare economică și politică a societății dacice, despre tehnica de construcții, sistemul ingineros de apărare și tehnica militară a dacilor.

În cuvîntul său introductiv, acad. Constantin Daicoviciu apreciază lucrarea de față ca pe o prezentare făcută cu competența științifică ce-i caracterizează pe autori și în alte publicații ale lor, dar și cu pasiunea cuvenită pentru obiectul tratat.

## „Monumente ale naturii din România”



Monumente ale naturii din România

Este cunoscută importanța ocrotirii naturii ca factor de conservare, studiu, valorificare și educație. De aceea este deosebit de binevenit volumul „MONUMENTE ALE NATURII DIN ROMÂNIA”, apărut recent în editura „Meridiană”. Elaborat din dorința de a face cunoscute cele mai semnificative monumente ale naturii și rezervații naturale din țara noastră, el reprezintă primul titlu de acest fel din literatura românească de specialitate și, prin organizarea tematică, unul dintre puținele din literatura mondială.

Realizat de o serie de specialiști de la universitățile din București, Cluj, Iași, Timișoara și Craiova, sub conducerea academicienilor

Emil Pop și Nicolae Sălăgeanu, volumul întrunește caracterul unei mici enciclopedii. El prezintă marile suprafețe ocrotite (Parcul Național Retezat, Munții Bucegi, Mășivul Ceahlău, Delta Dunării), care au o importanță științifică de prim ordin, ca și alte monumente naturale (Lacul Bileș, poieniile cu narcise din Dumbrava Vadului, Rezervația ornitologică de la Săținez, Finațele Clujului, Suatu, Zaul de Cimpie, Finațele de la Bosanci etc.) cu suprafețe reduse sau chiar foarte reduse, dar de mare însemnătate din punct de vedere al florei și faunei românești.

România este o țară deosebit de bogată în relice și ocrotite. Multe din ele au fost ocrotite în cadrul rezervațiilor mari din etajul alpin, altele în mlaștinile mari de turbă, în rezervațiile carstice sau în cele forestiere. Volumul le înfățișează pe toate, făcîndu-le cunoscute cititorilor. De asemenea, sînt prezentate formațiuni geologice și paleontologice de dimensiuni mai reduse, dar uneori de excepțională importanță științifică.

Un capitol despre plante și animale rare, din care unele de tip relictar, ca și un capitol consacrat ocrotirii peisajului, întregesc cuprinsul acestui volum bogat ilustrat, ce se adresează în egală măsură specialiștilor și nespecialiștilor, celor care se ocupă de științele naturale ca și iubitorilor de frumos, profesorilor cit și elevilor, cărorora le pune la îndemînă un material valoros și bine selecționat.

VICTOR ADRIA

## Urmări din pagina 1

### Etica profesiei noastre

## „Numai de zece”

Noul profesor de desen corectă niște planșe, învîluit în liniștea profundă ce domnea în cancelaria. Acela o „feveastră”. Era cald și bine, penultima din perete înregistra ritmic timpul ce se scurgea pe îndelete. Liniștea aceea plăcută fu intreruptă de apariția unei colege — diriginta clasei a VII-a „D”, la care preda și el. Il salută cu un „Bună!” șăgalnic, aruncîndu-i un zîmbet neobișnuit de cald, după care i se adresă de-a dreptul:

— Să știți, colega, că am venit în mod special să te învîlimesc. Află că elevii sînt încrezători de dumneata. Mi-au vorbit tare frumos, te iubesc toți domnule, asta e.

— Mă rog!... făcu omul pușin încurcat.

— Nu te scuza, că asta-i foarte bine. Dacă elevii îi iubesc pe profesor, înseamnă că e un bun pedagog; și asta-i esențialul în munca noastră. Dar, cu îngăduința dumneata, mi-ai permite să-ți dau o mică sugesție.

— O primesc cu plăcere, se învîl tîndu-l profesor.

— Mare atenție, colega, la cunoașterea elevilor. Trebuie bine studiat... Bundează, în clasa mea este un elev, o capacitate... Mă mir că nu l-ai remarcat...

— Ba l-am remarcat, cum să nu? — zîmbi omul. E vorba de Stănel. Într-adevăr, Stănel este un elev capabil.

— Da de unde, îl contrazise diriginta clasei. Ala e un neajugînt, domnule, un zăpăcînt...

Despre altul e vorba. Un copil de-o inteligență și de-o cultură rară.

Profesorul o privea uluit regretînd lipsa lui de perspicacitate.

— De Dumitrescu e vorba, timere, preciza diriginta. Ala blond și bondoc, din banca a doua de lângă geam. E o capacitate... De cînd e la noi în școală, n-a avut notă mai mică de 10... Și dumneata l-ai dat un 8! Cum ai putut face una ca asta, cînd ai văzut că are la toate numai zece?

— Dar, protestă profesorul de desen, nu-mi pare deloc așa cum îl descrieți dumneavoastră. Merită tocmai 8, nu 10. Și, pe deasupra e cam o braznic, a zîmbit ironic, cu un aer care...

— Asta pentru că e deștept, domnule, și-și cunoaște meritele. E un copil mîndru, iar dumneata l-ai jignit cu nota 8. Trebuie să ținem seama de sensibilitatea copiilor, să nu le-o zdruncinăm. Dacă la matematică și română, materii principale, are 10, apoi tocmai dumneata, la o dexteritate...

— Eu credeam că toate materiile sînt principale.

— Dar strict media copilului, media generală! Se poate?

— Dacă nu merită mai mult ce pot face?

— Acuma mă jignești și pe mine, domnule! Ce, eu nu-mi cunosc elevii? Uite, nu te încapătina! Eu, care sînt în pragul pensiei, știu mai multe.

Îți dau tot eu sugestia: Îl schimbă pe 8 în 10 și totul va fi bine!

— Așa ceva nu pot să fac! Are acest copil? Ne-au ajutat foarte mult... Școala, pe colegi, pe mine... nu știu cînd ai nevoie.

— Vă rog să nu mai insistați. Și apoi, ce serviciu credeați că-i faceți copilului dîndu-i note pe care nu le merită? Ce va face la admitere?

— Pe mine mă interesează cum țese de la noi, că-n rest se descurcă el, nu părinții lui griji. Nu te gîndești la biatul copil? Îl nenorocеști — și pe el, și familia. Fă-o măcar de dragul părinților!

— Nu pot face acest lucru. Să fie clar!

Diriginta se neruntă.

— Asta fi-e ultimul cuvînt domnule?

— Ultimul!

— Bine, domnule, dar să nu regreti! Știi dumneata cine-i tatăl acestui copil? Ai griji! Îți pui în joc un lucru scump. Eu atîta îți mai spun. Fă ce vrei, dar să n-o pășești!

Sună de intrare. Profesorul își luă catalogul și porni spre clasă. Diriginta se grăbea în urma lui, să-i mai dea totuși un avertisment. Dar se împiedică în prag, mai, mai să se prăbușească.

Profesorul de desen o sprînjini. „Păcătoase praguri și greu sînt de trecut, pentru unii!” — gîndi el grăbindu-se spre clasă.

MIHAI ECOVOIU

### Didactica —

### domeniu de creație

psihologie, folosind datele sociologiei și matematicilor superioare, prilej pentru găsirea unor metode care să ne permită sărîrea hopului de care vorbeam mai sus. Adăugînd la acestea noi și noi cercetări, experimente și generalizînd la nivelul tehnicii și științei moderne, deshidem — și de fapt a și fost deschis — drum spre o creație continuă într-un domeniu ce pare, la un moment dat, ancorat în mulțumire dogmatică, steapă și cenușie. Acum, din contră, didactica pare să devină, pe drept cuvînt, un domeniu de creație continuă.

Avem, se înțelege, greuțăți în realizarea acestei revoluții în didactica. Trebuie mai întîi să învingem scepticismul care-și dă aere de înțelepciune, ca și entuziasmul care nu vede că sîntem abia la început și că afirmațiile pripite compromit. Avem nevoie de aparatul necesar perfecționat și de cadre pregătite pentru a-l folosi. Munca de realizat este enormă. Dar ea trebuie făcută.

Scopul, pînă la urmă, este să realizăm acea didactică științifică ce se va putea concretiza în practică didactică nouă și într-o măiestrie didactică nouă. Căci măiestria didactică nu poate să fie altceva, acum, decât știința și tehnica didactică, la nivel științific contemporan, fixate în deprinderi, prin exerciții sistematice — științifice organizate și ele.

Cum stă țara noastră din acest punct de vedere? Se înregistrează și în România, de aproximativ doi ani, o mișcare entuziastă și variată în această direcție. Revistele noastre de specialitate au publicat, pe tema modernizării metodelor de învățămînt, studii și cercetări care dovedesc cu prisosință acest lucru.

Colective de cercetători de la Institutul de științe pedagogice au în plan cercetări, cu deosebire pentru matematică și limbi străine; o muncă asemănătoare, mai accentuată sub aspect psihologic, se depune

la Institutul de psihologie și la filiala Institutului de științe pedagogice din Cluj; la Oradea, la Sibiu și în alte părți din țară, în cadrul unor licee se duce o adevărată muncă de pionierat pe această linie.

Puțem să ne declarăm mulțumii? Evident că nu. Față de importanța problemei, față de importanța acordată ei de conducerea noastră de partid și de stat, realizările de pînă acum le putem socoti doar începuturi promițătoare. Iar promisiunile trebuie țînute. Munca în cadrul Consiliului Național al Cercetării Științifice este menită să dea impuls nou și condiții optime pentru realizarea scopului pe care ni-l propunem.

Modernizarea

predării geografice

în orizontul local și terminînd cu călătorii imaginare pe harta lumii. Îmi amintesc, cu acest prilej, de o expresie foarte plastică a geografului francez Paul Vidal de la Blache.

„În predare — spunea el — trebuie scoasă în evidență personalitatea geografică a unei țări, a unei regiuni”, înțelegînd prin aceasta a reliefa ceea ce este specific, caracteristic din punct de vedere geografic pentru o țară sau chiar o regiune.

Pornind de la această idee, consider că nu trebuie să încercăm memoriza elevilor cu date inutile. Se cuvine însă să precizăm, pentru a nu fi greșit înțeles de unii colegi, că în predarea geografiei economice nu ne putem lipsi de prezentarea unor date statistice. De exemplu, o foarte interesantă sursă arată care e dinamica producției industriale a unei țări în comparație cu cea a altei țări, ajungînd bineînțeles, pe baza datelor statistice, la explicarea cauzală. În felul acesta se vor putea face referiri la structura social-

economică a țării în legătură cu factorii geografici. Dacă ne referim la țara noastră, trebuie prezentate în lecție unele date cu privire la creșterea continuă a producției de energie electrică, în strînsă legătură cu descoperirea unor noi combustibili minerali, cu valorificarea potențialului hidroenergetic al rețelei noastre hidrografice, cu cerințele economiei naționale de a dezvolta producția de energie electrică.

Dacă datele statistice nu trebuie prezentate „în sine”, ceea ce ar duce la încălcarea inutilă a memoriei, în dauna înțelegerii fenomenelor geografice generale. Aceste date nu pot să lipsească, ele trebuie însă prezentate și explicate cauzal, pentru ca elevul să poată face legături firești între factorii economico-sociali și cei geografici care explică fenomenul dat. Sînt de părere că nu putem să ne dispensăm, în sistemul modern de predare a geografiei, de date statistice astfel înțese.

Dacă un profesor va cere ca elevii să răspundă la întrebări de felul „Ce suprafață și ce populație au Țările Americii de Nord?” — aceasta nu va mai fi o lecție de geografie, ci o lecție de statistică, în care datele memorate mecanic nu vor contribui cu nimic la formarea unui sistem de cunoștințe geografice menit să constituie o componentă a culturii lor generale. Unele date statistice, așezate cu pricepere, prezentate cauzal sau comparativ, sînt, după părerea mea, de menținut în sistemul modern de predare. Nu citiți cum sînt prezentate datele statistice în lecție este foarte important pentru succesul predării geografice.

Pentru a realiza ceea ce aminteam înainte — scoaterea în evidență a personalității unei regiuni — desigur că legăturile multiple cu alte discipline pot constitui un auxiliar prețios. În primul rînd însă este necesar ca fenomenul geografic studiat să fie considerat ca o parte dintr-un întreg, astfel încît regiunile unui teritoriu, cu toate particularitățile lor geografice, economice etc., cu dezvoltarea lor specifică, să fie privite într-o strînsă legătură cu ansamblul dezvoltării întregului teritoriu respectiv.

În acest fel trebuie început studiul geografiei chiar din clasele mici, cînd se predă orizontul local, care trebuie încadrat în fenomenul general. Și aici trebuie respectat un principiu al studiului geografic: predarea de la apropiat la îndepărtat, de la cunoscut la necunoscut.

Pe linia modernizării mijloacelor de predare, învățămîntul geografiei este beneficiarul unui complex de împrejurări deosebit de favorabile. Nici o disciplină nu dispune, cred, de o asemenea producție de filme documentare și științifice, de o asemenea atenție din partea televiziunii. Dar nu trebuie să ne limităm numai la a primi — și aici mă refer la inițiativa profesorului. Acesta trebuie să folosească creator, în lecții, materialele ajutoare de care dispune geografii. De exemplu televiziunea a prezentat de cîndă filmul „Antarctica”, în care profesorul de geografie ar fi putut găsi un material bogat pentru ilustrarea lecției. Baza de discuție pe care o asigură diaporizivul sau filmul trebuie larg utilizat de profesor, care poate sport astfel caracterul atrăgător și instructiv al studiului geografic. Apoi, prin grija profesorului de geografie școlile pot avea fototeze proprii, cu imagini care să illustreze lecțiile din programa de învățămînt. Pentru clasele mici sînt indicate fotografiile sau diaporizivul din orizontul local.

Nu poate fi concepută, aș zădărește geografiei față de asemenea mijloace intuitive. Întreprinderile de material didactic, pe linia realizării lor obținute pînă acum, ar putea să realizeze, în colaborare cu O.N.T. și cu institutele de cercetări, mai multe filme și diaporizivuri care să illustreze itinerarii geografice în țară, ca și imagini din principalele zone geografice ale lumii. Desigur că ar fi utilă și o coordonare, în lumina programelor școlare, a emisiunilor de televiziografie cu necesitățile predării. Pentru ca aceste emisiuni să vină în cit mai largă măsură în ajutorul școlii poate că ar fi necesar ca a alcătuirii să se participe și reprezentanți ai Ministerului Învățămîntului, care să aibă în vedere programele școlare și ilustrarea lor în emisiunile de televiziune.